<u>અસ્વીકરણ:</u>સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

અહેવાલપાત્ર

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન

ફોજદારી અરજી નંબર ૯૭૮/૨૦૨૨

જીતેન્દ્ર નાથ મિશ્રા. એપેલાન્ટ

વી. એસ.

યુ. પી. રાજ્ય અને અન્ય

ચુકાદો

દીપાંકર દત્તા, જે.

૧. આ અપીલ, વિશેષ રજા દ્વારા, અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના ૧લી જૂન, ૨૦૨૨ના આદેશને અપવાદરૂપ છે.વિવાદિત આદેશમાં અપીલકર્તા દ્વારા અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૯ (ત્યારબાદ '૧૯૮૯ અધિનિયમ') ની કલમ ૧૪એ (૧)હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.અપીલમાં પડકાર હેઠળ ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧ના રોજ સંબંધિત વિશેષ અદાલત દ્વારા ૧૯૮૯ના કાયદા હેઠળ, કલમ ૩૧૯, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા (હવે પછી, 'સીઆર. પીસી ').

૨. ખલીલાબાદ પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લા સંત કબીર નગર દ્વારા ફરિયાદકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતીના આધારે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૧૯,૪૨૦,૩૨૩,૪૦૬ અને ૫૦૬ અને ૧૯૮૯ અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(આર)અને(ઓ)હેઠળ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (ત્યારબાદ 'એફ. આઈ. આર.') નોંધવામાં આવ્યો હતો.(૧) ધર્મેન્દ્ર નાથ મિશ્રા (હવે પછી 'ધર્મેન્દ્ર'); (૨) ધર્મેન્દ્રના ભાઈ; અને (૩) ફરિયાદી અને તેની પત્ની પર હુમલો કરવા અને દુર્વ્યવહાર કરવા બદલ 'અજાણ્યા વ્યક્તિ'સામે આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા,

જે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ કરવા સમાન છે.એફ. આઈ. આર. ની તપાસ સી. આર. ની કલમ ૧૭૩ (૨) હેઠળ આરોપપત્રમાં પરિણમી હતી. પી. સી. દાખલ કરવામાં આવી રહી છે, જેમાં ધર્મેન્દ્રને એકમાત્ર આરોપી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા.૧૯૮૯ના કાયદા હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલતે ગુનાની નોંધ લીધી હતી અને ધર્મેન્દ્ર સામે આરોપો ઘડ્યા હતા, ત્યારબાદ સુનાવણી શરૂ થઈ હતી.અલબત્ત, ફરિયાદી અને તેની પત્નીએ અનુક્રમે પીડબ્લ્યુ–૧ અને પીડબ્લ્યુ–૨ તરીકે જુબાની આપી હતી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ધર્મેન્દ્ર અને અપીલકર્તાએ એક અજાણ્યા વ્યક્તિ સાથે મળીને જાતિ સંબંધિત અપશબ્દ બોલવા ઉપરાંત તેમના પર હુમલો કર્યો હતો.

૩. આ તબક્કે, વિશેષ અદાલતે ૧૯૮૯ના અધિનિયમની કલમ ૩૨૩,૫૦૪ અને ૫૦૬, આઈ. પી. સી. અને ૩ (૧) (આર) અને (એસ) હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે ધર્મેન્દ્ર સાથે અપીલકર્તાને સુનાવણી માટે બોલાવવાનો આદેશ જારી કર્યો હતો. ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧ના ઉપરોક્ત આદેશને અપીલકર્તા દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ નિષ્ફળ પડકારવામાં આવ્યો હતો, જેણે ૧લી જૂન, ૨૦૨૨ના તેના આદેશ દ્વારા ઉપર નોંધ્યા મુજબ ૧૯૮૯ના અધિનિયમની કલમ ૧૪એ (૧) હેઠળ અપીલકર્તાની અપીલને ફગાવી દીધી હતી.

૪. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પાંડેએ નીચે મુજબ દલીલ કરી હતીઃ

((i) એફ. આઈ. આર. માં ઘણો વિલંબ થાય છે.જોકે હુમલો અને દુર્વ્યવહારની ઘટના કથિત રીતે ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૭ના રોજ થઈ હતી, પરંતુ ફરિયાદીએ ૨૮મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૮ના રોજ મોડી રાત્રે ફરિયાદ નોંધાવી હતી.વિલંબિત ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે કોઈ સચોટ સમજૂતી નથી અને આ એ સંકેત છે કે એફ. આઈ. આર. ની સામગ્રી સંપૂર્ણપણે ખોટી છે.

((૨) પીડબ્લ્યુ–૧ અને પીડબ્લ્યુ–૨ની આવૃત્તિઓમાં ભૌતિક વિરોધાભાસ છે.જ્યારે પીડબ્લ્યુ–૧ એ જુબાની આપી હતી કે ધર્મેન્દ્ર, તેનો ભાઈ (એટલે કે, અપીલકર્તા) અને એક અજાણ્યા વ્યક્તિ કારમાં મુસાફરી કરી રહ્યા હતા ત્યારે તેઓએ પીડબ્લ્યુ–૧ અને તેના પરિવારના સભ્યોને રોક્યા હતા, જે પછી હુમલો અને દુર્વ્યવહારની કથિત ઘટના બની હતી, પીડબ્લ્યુ–૨ એ જુબાની આપી હતી કે આરોપી વ્યક્તિઓ (ધર્મેન્દ્ર, અપીલકર્તા અને એક અજાણ્યા વ્યક્તિ) બે મોટરસાયકલ પર ઘટના સ્થળે પહોંચ્યા હતા.તેથી, પીડબ્લ્યુ–૧ અને પીડબ્લ્યુ–૨ના નિવેદનો સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય અને અવિશ્વસનીય છે.

(૩) પીડબ્લ્યુ–૧ અને પીડબ્લ્યુ–૨ના સંસ્કરણોમાં જોવા મળે છે કે ૨૦૧૫થી તેઓ અપીલકર્તાને વ્યક્તિગત રીતે જાણતા હતા; તેથી, એફ. આઈ. આર. માં અપીલકર્તાનું નામ ન લેવું અને તેના બદલે ધર્મેન્દ્રના ભાઈએ પણ કથિત હુમલો અને દુર્વ્યવહારમાં પોતાની જાતને સામેલ કરી હોવાનું જાહેર કરવું અને અપીલકર્તાનું નામ સહ–આરોપી તરીકે માત્ર પુરાવા રેકોર્ડ કરતી વખતે લેવું એ સ્પષ્ટ સુશોભન છે, જે અપીલકર્તાને બિનજરૂરી સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે ખેંચીને હેરાન કરવાના દૃષ્ટિકોણથી બનાવવામાં આવ્યું છે.

(૪) અપીલકર્તા અને ધર્મેન્દ્ર ભાઈ–બહેન છે તેમાં કોઈ શંકા નથી; પરંતુ તેમને અન્ય ત્રણ ભાઈ–બહેન છે.જો ખરેખર અપીલકર્તા ઘણા સહ–આરોપીઓમાંનો એક હતો, તો તે કારણની અવગણના કરે છે કે ફરિયાદી અપીલકર્તાને સારી રીતે જાણતો હોય તો તેનું નામ કેમ નહીં લે અને અસ્પષ્ટ રીતે આરોપ મૂકે છે કે ધર્મેન્દ્રના ભાઈએ પણ ફરિયાદી પર હુમલો કર્યો હતો અને દુર્વ્યવહાર કર્યો હતો.

(૫) જો કોઈ વ્યક્તિ તેમના નિવેદનો વાંચે તો પીડબ્લ્યુ–૧ અને પીડબ્લ્યુ–૨ના સંસ્કરણોની ખોટી માહિતી સ્પષ્ટ થશે.મુકદ્દમાને જન્મ આપતી ઘટના ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૭ના રોજ સાંજે ૬ વાગ્યે બની હતી, જે દશેરાનો દિવસ હતો.જોકે, એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે જ્યારે તેઓ ઘરે પરત ફરી રહ્યા હતા ત્યારે આરોપીઓએ જાહેર સ્થળે ફરિયાદી અને તેની પત્ની પર હુમલો કર્યો

હતો અને દુર્વ્યવહાર કર્યો હતો, તેમ છતાં હુમલો અને દુર્વ્યવહારના ફરિયાદી કેસને સાબિત કરવા માટે અન્ય કોઈ જાહેર સાક્ષીનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી.તેથી, તે ખોટી સૂચિતાર્થનો સ્પષ્ટ કેસ છે.

૫. આવી દલીલોના આધારે, શ્રી પાંડેએ દલીલ કરી હતી કે કલમ ૩૧૯, સી.આર. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ. વિશેષ અદાલત દ્વારા પી. સી. મનસ્વી છે અને અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને આવા આદેશમાં દખલ ન કરવામાં ઉચ્ચ અદાલતે કાયદામાં તેમજ તથ્યોમાં ભૂલ કરી છે.આમ, તેમણે વિશેષ અદાલતના ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧ના આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરી હતી, જેને ૧લી જૂન, ૨૦૨૨ના રોજ ઉચ્ચ અદાલતે સમર્થન આપ્યું હતું.

૬. અપીલનો વિરોધ કરતા, ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિંહે દલીલ કરી હતી કે આરોપી સાથે કેસ ચલાવવા માટે વ્યક્તિને બોલાવવા સંબંધિત કાયદો હવે સુસંગત નથી.તેમણે આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠનાં નિર્ણય તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું, જેમાં આ ચુકાદો હરદિપ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યનો હતો.(૨૦૧૪)૩ SCC ૯૨ અને તેના ફકરા ૧૦૬,૧૧૭.૪ અને ૧૧૭.૬ પર નિર્ભરતા મૂકી.તે તેમની દલીલ હતી કે વિશેષ અદાલતે ફરિયાદી અને તેની પત્ની દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક પુરાવાને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા અને અપીલકર્તાને કલમ ૩૧૯, સીઆરપી હેઠળ સમન્સ

પાઠવ્યું. પીસી; તેથી, આવા આદેશમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા નથી, પેટન્ટ ગેરકાયદેસરતા ઘણી ઓછી છે.તેમણે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તા દ્વારા વિવાદિત આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરાયેલા મુદ્દાઓ એવા મુદ્દાઓ છે જે તેઓ વિશેષ અદાલત સમક્ષ બચાવમાં વિનંતી કરી શકે છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, વિશેષ અદાલતના સમન્સના આદેશને સમર્થન આપતા ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિવાદિત આદેશમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી અને તેમણે અપીલને રદ કરવાની વિનંતી કરી હતી.

૭. અમે પક્ષોને સાંભળ્યા છે અને રેકોર્ડ પરની સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યો છે.

૮. હરીફ દાવાઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા પછી, અમારો મત છે કે અપીલકર્તા વતી વિનંતી કરવામાં આવેલા દરેક મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે અમારી કોઈપણ અભિવ્યક્તિ પૂર્વગ્રહમાં પરિણમી શકે છે; અને તેથી નિષ્પક્ષ સુનાવણીમાં અવરોધ ઊભો થાય છે, તેથી સાવચેતીભર્યો અભિગમ અપનાવીને, અમે અમારી વિચારણાને ફક્ત એ પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રાખવાનો પ્રસ્તાવ કરીએ છીએ કે શું ફરિયાદી અને તેની પત્ની દ્વારા તેમની જુબાનીઓ રેકોર્ડ કરતી વખતે રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ વિશેષ અદાલતને આદેશ આપવા માટે ન્યાયી ઠેરવે છે કે કેમ.

૯.કલમ ૩૧૯,સીઆર. પી. સી., જે વિવેકાધીન શક્તિની કલ્પના કરે છે, તે અદાલતને એવી કોઈ પણ વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી હાથ ધરવાનો અધિકાર આપે છે કે જેને આરોપી તરીકે દર્શાવવામાં આવી નથી અથવા તેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી, જો પુરાવા પરથી એવું જણાય કે આવી વ્યક્તિએ કોઈ ગુનો કર્યો છે, જેના માટે તેના પર આરોપી સાથે કેસ ચલાવવો જોઈએ, જે સુનાવણીનો સામનો કરી રહ્યો છે.આવી શક્તિનો ઉપયોગ અદાલત દ્વારા એવી વ્યક્તિ દ્વારા કરી શકાય છે કે જેનું નામ એફ. આઈ. આર. માં નથી, અથવા એફ. આઈ. આર. માં નામ નથી પરંતુ આરોપપત્રમાં આરોપી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું નથી.તેથી, કલમ ૩૧૯,સીઆર હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટે શું જરૂરી છે. પી. સી. એ છે કે રેકોર્ડ પરના પુરાવાએ ગુનાના કૃત્યમાં વ્યક્તિની સંડોવણી દર્શાવવી જોઈએ અને જે વ્યક્તિને આરોપી તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી, તેણે પહેલેથી જ દોષિત ઠરેલા આરોપી સાથે મળીને સુનાવણીનો સામનો કરવો જોઈએ.જો કે, કોર્ટ ટ્રાયલ હાથ ધરે છે, જો તે કલમ ૩૧૯, સી. આર. દ્વારા આપવામાં આવેલી શક્તિનો ઉપયોગ કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે. પી. સી. એ માત્ર આ આધાર પર યાંત્રિક રીતે કાર્ય ન કરવું જોઈએ કે જે વ્યક્તિને સમન્સ પાઠવવાની માંગ કરવામાં આવી છે તેને સૂચિત કરતા કેટલાક પુરાવા રેકોર્ડ પર આવ્યા છે; તે હેઠળના આદેશની અગાઉ તેનો સંતોષ પ્રથમ દૃષ્ટિએ આરોપ ઘડવાના તબક્કે રચાય છે તેના કરતાં વધુ હોવો જોઈએ અને તે સંતોષની હદ સુધી ઓછી હોવી જોઈએ કે જો પુરાવા ન હોય તો તે દોષિત ઠેરવવામાં આવશે.

૧૦. વર્તમાન કેસમાં, એફ. આઈ. આર. માં ધર્મેન્દ્ર, તેના ભાઈ અને એક અજાણ્યા વ્યક્તિ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાઓ બહાર આવ્યા છે.ફરિયાદી અને તેની પત્ની બંનેએ અદાલત સમક્ષ જુબાની આપતી વખતે, ધર્મેન્દ્ર અને અપીલકર્તા દ્વારા તેમના પર કરવામાં આવેલા હુમલાની રીત અને ધર્મેન્દ્ર અને અપીલકર્તા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા નિવેદનો, અન્ય બાબતોની સાથે, ફરિયાદી અને તેની પત્નીની જાતિને સ્પર્શતા હોવાનું વર્ણવ્યું હતું.ઓછામાં ઓછું, આ મુદ્દા પર, પ્રથમ દૃષ્ટિએ કોઈ વિરોધાભાસ દેખાતો નથી.આ કેસમાં એફ. આઈ. આર. એવી નથી કે જ્યાં કોઈને ધર્મેન્દ્રના ભાઈના કોઈ સંદર્ભની સંપૂર્ણ ગેરહાજરી જોવા મળે, જે ધર્મેન્દ્ર સાથે ફરિયાદી પર હુમલો કરવા અને દુર્વ્યવહાર કરવામાં જોડાયો હતો અથવા આરોપો સંપૂર્ણપણે ધર્મેન્દ્ર કેન્દ્રિત છે, જેમાં અન્ય કોઈ ભૂમિકા ભજવતા નથી.એવું નથી કે ગુનામાં ધર્મેન્દ્રના ભાઈની સંડોવણીનો કોર્ટમાં પ્રથમ વખત ઉલ્લેખ કરવામાં આવી રહ્યો છે.એ સાચું છે કે, અપીલકર્તાનું નામ એફ. આઈ. આર. માં નહોતું; પરંતુ, તે પોતે નિર્ણાયક ન હોઈ શકે.એકવાર તે સ્વીકારવામાં આવે કે અપીલકર્તા ધર્મેન્દ્રનો ભાઈ છે અને તેને હુમલાખોરોમાંના એક તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું છે, ત્યારે જરૂરી સંતોષ બનાવવા માટેની સામગ્રી અસ્તિત્વમાં નથી એમ કહી શકાય નહીં.કલમ ૩૧૯, સીઆર હેઠળ આદેશ પસાર કરવાના હેતુસર. પી. સી., તે હરદિપ સિંહ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ણયના ફકરા ૧૦૬ માં દર્શાવેલ પ્રકૃતિનો સંતોષ રચવા માટે

પૂરતો છે.હકીકતો અને સંજોગો પર અમે સંતુષ્ટ છીએ કે વિશેષ અદાલતે અપીલકર્તાને ધર્મેન્દ્ર સાથે સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે બોલાવતા પહેલા જરૂરી સંતોષ આપ્યો હતો.

૧૧. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧ના રોજ વિશેષ ખંડપીઠે આપેલા આદેશ અને ૧લી જૂન, ૨૦૨૨ના રોજ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિવાદિત આદેશમાં તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે, જેમાં તેને દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૧૨. જ્યાં સુધી એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં વિલંબ, ફરિયાદી અને તેની પત્નીના નિવેદનોમાં ભૌતિક વિરોધાભાસ, કોઈ જાહેર સાક્ષીની ગેરહાજરી તેમજ ફરિયાદી અને તેની પત્ની ૨૦૧૫ થી અપીલકર્તાને જાણતા હતા તે સંજોગોને લગતા મુદ્દાઓ સંબંધિત છે, તે જ વિશેષ અદાલત સમક્ષ કાર્યવાહી દરમિયાન અપીલકર્તા દ્વારા વિનંતી કરવા માટે ખુલ્લા રાખવામાં આવ્યા છે.

૧૩. અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી અને તે નકારી કાઢવામાં આવે છે.

૧૪. વિશેષ અદાલતને સુનાવણી ઝડપી બનાવવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવે છે.પરંતુ, આ પ્રક્રિયામાં, તે કલમ ૩૧૯, સી. આર. હેઠળ તેના આદેશને કારણે પ્રભાવિત થયા વિના આગળ વધશે. પી. સી. ને હાઈકોર્ટ અને આ કોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.અપીલકર્તા વતી ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ, ઉપર નોંધાયેલા, જો તેની સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવે તો તેમજ અન્ય મુદ્દાઓ, જો કોઈ હોય તો, તે જ યોગ્ય વિચારણા કરવામાં આવશે.

૧૫. અપીલની બરતરફીને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્ટે માટેની અરજી પરના નિર્ણય માટે કંઈ જ બચતું નથી.તે જ અન્ય કોઈપણ અરજી સાથે, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવે છે.

.....જે (દીપાંકર દત્ત)

.....જે (પંકાજ મિટ્ઠલ)

નવી દિલ્હી;

૨જૂન, ૨૦૨૩.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

<u>અસ્વીકરણ</u>:સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.